

Årsredovisning för år 2015

Verksamhetsplan för år 2016

Närhälsan FoU primärvård
Folktandvården område Öster

FoU-centrum Skaraborg

På FoU-centrums hemsida www.narhalsan.se/fouskaraborg finns Årsredovisningen som pdf.

Förord

Denna gemensamma årsredovisning för FoU-centrum Skaraborg, primärvården och folktandvården område öster, vill ge en samlad bild av alla de aktiviteter som bedrivits under 2015. Dessa spänner över många olika arbetsfält som t.ex. stora forskningsprojekt, publicering av vetenskapliga artiklar, handledning, projektredovisningar, kurser, seminarier, samverkan internt och externt m.m.

Årsredovisningen riktar sig i första hand till våra uppdragsgivare, samarbetspartners och chefer samt intresserad personal i primärvård och folktandvård.

Den inleds med en sammanfattning av verksamhetsåret i siffror samt en översiktsbild av den samverkan som ägt rum under året. Därefter följer en detaljerad beskrivning av FoU-centrum Skaraborgs struktur och innehåll, som ger en mera ingående och fördjupad bild av FoU-verksamheten.

Avslutningsvis ges en översikt av planerna för nästkommande år.

Bo Rylander
FoU-chef

FoU-året 2015 i siffror

	Antal	Sidhänvisning
Kurser		15
Antal	2	
Antal tillfällen	15	
Antal deltagare	12	
Antal utfärdade intyg för specialistbevis	9	
Publikationer		Bilaga
Antal rapporter	15	
Antal vetenskapliga artiklar	12	
Forskarstuderande		5
Antal doktorander	8	
Antal disputationer	0	
Antal licentiat- och magisterexamen	0	
Medel forskarstuderande		21
Antal med anslag	5	
Lokala fonder		20
Antal sökande	9	
Antal med anslag	6	
Regionala fonder		
Antal med anslag	3	

Samverkan 2015

Partner	Beskrivning	Sid
Lokalt		
Skaraborgsinstitutet	Handledning, vårdsamverkan, forskning och projektmedel	7,9,13,17,20,22
Skaraborgs sjukhus	Undervisning, FoU-kurs, handledning, forskning, seminarier, vårdsamverkan och projektmedel	8,11,13,15-17,19,20,22,31
Skaraborgs Kommunalförbund FoU	Vårdsamverkan	2,22
Högskolan i Skövde	Undervisning, vårdsamverkan	17,22
Regionalt		
FoU-centrum primärvård och folktandvård	Regionala träffar, seminarier, FoU-stafett, symposieplanering, kursplanering	2,4,15,19,23,30
Folktandvården FoU Sahlgrenska akademien	Samordning av forskningsresurser	1,3,8,19,
Göteborgs universitet	Forskning, undervisning, symposieplanering	2-10,13-18,
Registercentrum Västra Götaland	Projektdeltagande (NDR, QREGPV)	23,24,28,29
		2,24
Nationellt		
Karolinska Institutet	Forskning, konferensplanering	3,7,12,13,24,29
Stockholms Sydvästra Sjukvårdsdistrikt	Forskning, konferensplanering	12,13,25
Lunds universitet	Forskning, handledning, undervisning	2,3,7,13,14,25,28,29
Universitetssjukhuset Malmö	Forskning	6
Tandvårdshögskolan Malmö		
Umeå, Linköping och Uppsala universitet	Undervisning, forskning	3,7,24-26,28,29
Örebro universitet	Forskning	7,12,24,25,30
SBU	Deltagande i rådet, forskning	2,18
Nationella diabetesregistret styrgruppen	Projektdeltagande	2,24
Läkemedelsverket	Projektdeltagande, skriftlig publikation	2
Internationellt		
Norden	Forskning	25,26
Övriga världen	Forskning	12,14,25,26

Förkortningar

FoU	Forskning och utveckling
EPOCH	Environment Profile of a Community's Health
NDR	Nationella Diabetesregistret
NIDDK	National Institute of Diabetes and Digestive and Kidney Diseases
NIH	National Institutes of Health
NPR	Nationellt Primärvårdsregister
PURE	Prospective urban rural epidemiologic (study)
PSS	Politisk Samverkan Skaraborg
QREGPV	Primärvårdens kvalitetsregister VGR
SBU	Statens beredning för medicinsk utvärdering
SDR	Skaraborgs Diabetesregister
SkaS	Skaraborgs Sjukhus
SPCCD	Skaraborg Primary Care Cardiovascular Database
STS-läkare	Läkare under specialistutbildning
STA-läkare	Läkare under specialistutbildning i allmänmedicin
VGR	Västra Götalandsregionen
VGPV	Västra Götalandsregionens primärvård

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Organisation	2
Personal	2
Stimulera kreativitet, kritiskt tänkande och kunskapssökande förhållningssätt hos medarbetare och chefer i primärvård och folktandvård	5
Motivera och rekrytera FoU-intresserade medarbetare.....	5
Stödja och handleda FoU-projekt.....	5
Doktorandprogram i allmäntandvården	5
Predoktorand i allmäntandvården	6
Doktorander i specialisttandvården.....	6
Doktorandprogram primärvård.....	6
Andra projekt med anknytning till FoU-centrum.....	8
Pågående projekt.....	8
Tandvård.....	8
Primärvård	11
Planera och genomföra utbildningar, seminarier och konferenser inom FoU.....	15
Utbildningar.....	15
Seminarier.....	18
Konferenser	19
Information och stöd.....	20
FoU-medel	20
Skaraborgs Lokala FoU-råd.....	20
Medel till forskarstuderande inom primärvården.....	21
Samarbete med andra FoU-organisationer lokalt och regionalt, nationellt samt internationellt	22
Lokal FoU-samverkan.....	22
Skaraborgs sjukhus.....	22
Skaraborgsinstitutet.....	22
Högskolan i Skövde.....	22
Övrig lokal samverkan	22
Regional FoU-samverkan.....	23
Organisatorisk samverkan.....	23
Projektsamverkan.....	24
Deltagande i beslutsorgan för utdelning av regionala medel.....	24

Nationellt	24
Projektsamverkan	24
Internationellt	25
Bevaka utvecklingen och sprida resultat av forskning lokalt, regionalt, nationellt och internationellt	25
Vara brobyggare mellan universitet, högskolor, primärvården och folktandvårdens verksamheter och dess anställda	28
FoU-ombud/Kontaktpersoner	28
Primärvård	28
Tandvård	28
Undervisning	28
Grundutbildningen för läkare Lunds och Göteborgs universitet	28
Forskarutbildning	28
Uppdragsutbildning	29
Deltagande i betygsnämnder PV och TV	29
Halvtidsseminarier	29
Ekonomi	29
Framtidsplaner	30
Övergripande	30
Utbildningar	31
Seminarier	31
Planerade disputationer och halvtidsseminarier 2016	31

Inledning

FoU-centrum Skaraborg är en del av Närhälsan FoU primärvård, Västra Götalandsregionens forsknings- och utvecklingsorganisation för Västra Götalandsregionens primärvård (VGPV), i samverkan med Folktandvården FoU. Verksamheten är belägen på Torggatan i Skövde, tillsammans med Närhälsans kansli Skövde.

FoU-verksamheten har ett övergripande uppdrag att stimulera, stödja och initiera forskning och utveckling inom all primärvård och folktandvård finansierad av Västra Götalandsregionen samt att utveckla den vetenskapliga kompetensen hos personalen i primärvården och folktandvården för att på så sätt främja en evidensbaserad, god och säker vård.

FoU-centrums huvudsakliga verksamhet består av undervisning i grundläggande forskningsmetodik samt stöd och handledning i projekt med en bred ansats. Med bred ansats menas både utvecklingsarbete och forskning (från enskilda projekt till magister- och doktorandprojekt) för all personal i primärvården oavsett driftsform (offentlig eller privat) inom vårdvalet VGPV och i folktandvården. VGPV kallas i denna årsredovisning fortsättningsvis för primärvård.

Forskning bedrivs inom profilmråden såsom folksjukdomar och uppföljning av läkemedelsförskrivning. Inom tandvården bedrivs framför allt projekt med fokus på orala folksjukdomar i olika åldrar i befolkningen.

FoU-chefen har det övergripande administrativa ansvaret. Ansvaret för verksamhetens vetenskapliga innehåll ligger hos FoU-strateg inom primärvård respektive FoU-ledare tandvård, som organiserar och samordnar FoU-arbetet i samråd med FoU-chefen. Andra funktioner knutna till FoU-centrum är FoU-koordinatorer och FoU-handledare.

Inriktning och mål

FoU-centrum har under 2015 fortsatt utvecklingen av verksamheten enligt fastställda mål.

Verksamhetsidé

FoU-centrum ska stimulera, skapa förutsättningar och vara ett föredöme för forskning, utveckling och utbildning.

All forskning och utveckling ska baseras på vetenskaplig metodik.

Arbetet ska bidra till att primärvård och tandvård i Skaraborg utvecklas och blir attraktiva arbetsplatser.

Övergripande inriktningsmål är

- ✎ att arbeta nära primärvårdens och folktandvårdens kliniska verksamheter,
- ✎ att bidra med att höja kompetensen avseende FoU-arbete bland primärvårdens och folktandvårdens medarbetare,
- ✎ att prioritera de stora folksjukdomarna i FoU-arbetet samt
- ✎ att samverka lokalt och regionalt med liknande verksamheter.

Organisation

Personal

Bo Rylander, FoU-chef

Distriktsläkare med uppdrag (50 %) som FoU-chef i primärvården i Skaraborg. Ingår i regionala FoU-rådet och primärvårdens regionala FoU-chefsgrupp. Ordförande för lokala FoU-rådet i Skaraborg. Ordförande i Referensgruppen för diabetes Skaraborg och ingår i regionala Diabetesrådet. Kvalitetsansvarig läkare NDR (Nationella Diabetesregistret) för primärvården i Skaraborg. Ingår i arbetsgruppen FoUU (forskning, utveckling, utbildning) på uppdrag av Vårdsamverkan Skaraborg. Uppdrag som teknisk ledare med övergripande ansvar för ackrediteringen av Närhälsans laboratorier område 8 och 9.

Kristina Boström, FoU-strateg primärvård

Distriktsläkare, docent i allmänmedicin vid Lunds universitet, uppdrag (60 %) som FoU-strateg i primärvården i Skaraborg. Medlem i lokala FoU-rådet i Skaraborg. Har övergripande ansvar för handledning av ST-läkares (läkare under specialistutbildning) projektarbeten och av övrig personal inom verksamheten. Bihandledare för Lina Holmqvist och Paolina Weidinger, internmedicin och huvudhandledare för Karin Starzmann och Tobias Andersson, allmänmedicin, alla doktorander vid Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet. Huvudhandledare för Miriam Pikkemaat och Katharina Verheijen, allmänmedicin, Lunds universitet. Projektledare för och medarbetare i flera stora, långsiktiga forskningsprojekt. Undervisar på läkarlinjen vid Lunds och Göteborgs universitet (s. 28). Koordinator för Göteborgs universitet i Nationella forskarskolan i allmänmedicin (s. 28). Medlem i SBU:s vetenskapliga råd sedan 2010. Medlem i Nationella diabetesregistrets styrgrupp sedan 2013. Har under 2015 deltagit i Läkemedelsverkets expertmöte: "Behandling av gikt" och är medförfattare i publikationen "Information från Läkemedelsverket" med samma namn samt skrivit kapitlet om hypertoni i Läkemedelsboken. Ledamot i betygsnämnder vid tre tillfällen under året.

Per Hjerpe, FoU-strateg primärvård

Distriktsläkare, med.dr, uppdrag (40 %) som FoU-strateg i primärvården i Skaraborg. Medlem i lokala FoU-rådet i Skaraborg. Arbetar bland annat med användandet av utdata från primärvårdsjournaler för kvalitetsuppföljning. Deltar också i det regionala utvecklingsarbetet av ny kvalitetsdatabas för primärvården, QREGPV där han är registerhållare sedan augusti 2015. Föreläser på FoU-kursen och handleder ST-läkare och övrig personal vid projektarbete inom verksamheten.

Bihandledare för Tobias Andersson och Karin Starzmann, doktorander vid Göteborgs universitet samt Miriam Pikkemaat och Katharina Verheijen, doktorander vid Lunds universitet. Deltagare i flera stora långsiktiga forskningsprojekt (SPCCD, SDR s. 12, 13).

Anna-Lena Östberg, FoU-ledare tandvård

Leg. tandläkare, docent vid avdelningen för odontologisk psykologi och folkhälsa, institutionen för odontologi, Göteborgs universitet och epidemiologisk konsult vid Tandvårdsenheten, Västra Götalandsregionen. Arbetar kliniskt som tandläkare vid Folktandvården Trädgårdsgatan i Skövde. Medlem i lokala FoU-rådet i Skaraborg och lokala FoU-rådet för Göteborg och Södra Bohuslän. Arbetar med flera stora, övergripande projekt inom tandvården, såsom epidemiologi inom barn- och ungdomstandvården. De egna vetenskapliga forskningsområdena är tandvårdsepidemiologi, oral hälsorelaterad livskvalitet samt fetma relaterat till munhälsa. Huvudhandledare för doktoranden Ann-Catrin André Kramer s. 15 och har handlett en doktorand fram till disputation under året (Gunvi Johansson, 27 mars 2015). Bihandledare för två doktorander (Charlotte André Andås och Karin Starzmann s. 19). Charlotte André Andås disputerade 27 november 2015. Samtliga dessa doktorandprojekt är vid Göteborgs universitet. Handleder predoktorander och andra medarbetare. Ledamot i två betygsnämnder vid Karolinska Institutet under året, varav ordförande i en. Är associate editor och deputy section editor för BMC Oral Health samt ingår i editorial board för Community Dentistry and Oral Epidemiology.

Sofia Dalemo, FoU-handledare, primärvård

Distriktsläkare, med.dr, förordnande (10 %) som FoU-handledare i primärvården Skaraborg. Medlem i lokala FoU-rådet i Skaraborg. Arbetar i verksamhetens FoU-kurs som handledare till ST-läkare i deras enskilda projekt. Undervisar på läkarlinjen vid Göteborgs universitet. Det egna forskningsarbetet handlar om uppföljning av patienter med höga kalciumvärden vid Tibro vårdcentral.

Margareta Hellgren, FoU-handledare, primärvård

Distriktsläkare, med.dr, förordnande (10%) som FoU-handledare i primärvården Skaraborg. Suppleant i lokala FoU-rådet i Skaraborg och deltog vid vårens beslutsmöte. Arbetar i verksamhetens FoU-kurs som handledare till ST-läkare i deras egna projekt, för närvarande tre stycken. Det egna forskningsarbetet handlar om diabetes, diabetesprevention samt screening för prediabetes och diabetes. Deltar i nätverket SPACE med allmänläkare i Sverige som forskar på diabetes. Gjort post-doc i Phoenix, Arizona, USA och arbetet under ledning av Dr. Bill Knowler på NIDDK (NIH). Ingår i Ulf Lindblads forskargrupp vid Allmänmedicin i Göteborg och arbetar där huvudsakligen med data från Skaraborgsstudien. Huvudhandledare till kandidat vid Sahlgrenska Universitetssjukhuset. Är idag engagerad i att bygga upp ett Primary Care Trial Center (PTC) i Skövde. Tjänstledig från juni.

Paolina Weidinger, doktorand

Leg. apotekare, med.lic, doktorand vid Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet. Fungerar som handledare i enskilda projekt i verksamhetens FoU-kurs, samt som föreläsare inom kursen. Stödperson vid olika läkemedelsrelaterade frågeställningar inom enskilda projekt. Suppleant i lokala FoU-rådet i Skaraborg. Från oktober tillförordnad med uppdragen som administratör för den

grundläggande FoU-utbildningen samt som sekreterare i lokala FoU-rådet i Skaraborg. Det egna forskningsarbetet har en läkemedelsepidemiologisk profil och belyser förekomst, diagnostik och läkemedelsbehandling vid astma och KOL.

Mikael Åberg, FoU-koordinator

Arbetar som FoU-koordinator, inriktning IT. Har en magisterexamen i Folkhälsovetenskap, inriktning hälsoekonomi. Är regiongemensam FoU-resurs inom hälsoekonomi. Arbetsuppgifterna innefattar projektledning/ projektadministration, programmering och arbete som internkonsult inom IT. Arbetar också med systemutveckling av utdata från primärvårdsjournaler. Medverkar i utbildningar som FoU-centrum arrangerar. Tillhör professor Ulf Lindblads forskargrupp vid avdelningen för allmänmedicin, Göteborgs universitet.

Johanna Låstberg, FoU-koordinator

FoU-koordinator som administrerar den grundläggande FoU-utbildningen. Arbetar med att ge support till projektledare och kursdeltagare gällande databearbetning, layout med mera. Är sekreterare i lokala FoU-rådet i Skaraborg och sköter administration och support av det webbaserade ansökningssystemet som FoU-rådet i Skaraborg använder. Har uppdrag som FoU-guide med uppgift att arbeta med projektdatabasen FoU i VGR för att fortlöpande uppdatera den avseende projekt i Skaraborg. Är Skaraborgs representant i FoU i Sveriges brukarråd. Är administratör i SPCCD-projektet. Delar ansvaret för uppdatering och administration av hemsidor för FoU-centrum. Har haft gemensamt ansvar för handledningen av praktikant Sarah Henriksson tillsammans med Ann Segerblom. Arbetar tillsammans med Eva Larsson, FoU-koordinator i Fyrbodal med den gemensamma årsredovisningen för Närhälsan FoU primärvård. Föräldraledig från november.

Ann Segerblom, FoU-koordinator

FoU-koordinator (75 %) som för Närhälsan FoU primärvård är Heromarapportör, som ger stöd och support till chefer och medarbetare i personalhanteringssystem. Administratör för Katalog i Väst (KIV) det regiongemensamma referensregister över organisationer och personer i Västra Götalandsregionen. Har på FoU-centrum Skaraborg ansvar för beställningar och fakturor samt är LITA (Lokal IT-administratör). Delar ansvaret för uppdatering och administration av hemsidor för FoU-centrum. Arbetar med logistik och administration kring forskningsprojekt i form av information och utskick till patienter, skapande av inmatningsmoduler för registrering av enkäter och kliniska data samt inmatning och kontroll. Har under fyra månader arbetat en del av tiden som FoU-koordinator på FoU-centrum Södra Älvsborg i Borås. Är miljöombud för Närhälsans kansli i Skövde (där FoU-centrum är lokaliserat) samt representant för FoU-centrum i kansliets husråd. Har haft gemensamt ansvar för handledningen av praktikant Sarah Henriksson tillsammans med Johanna Låstberg.

Sarah Henriksson, praktikant

Sarah elev vid Handels- och administrationsprogrammet vid Gymnasium Skövde, Västerhöjdsgymnasiet. Under våren 2015 genomförde och avslutade Sarah sin arbetsplatsförlagda utbildning på FoU-centrum. Detta resulterade i en rapport som presenterades på FoU-centrum och skolan.

Stimulera kreativitet, kritiskt tänkande och kunskapssökande förhållningssätt hos medarbetare och chefer i primärvård och folktandvård

Motivera och rekrytera FoU-intresserade medarbetare

FoU-ombuden i primärvården har en viktig roll när det gäller att hitta medarbetare med FoU-intresse i verksamheterna, detta både som kontaktperson och som förmedlare av information från FoU. FoU information i form av Powerpoint har distribuerats till FoU-ombuden att visa på lokala APT. Vidare inbjuds samtliga medarbetare till våra regelbundna seminarier där det samtidigt finns möjlighet för intresserade att få kontakt med FoU-personal.

För att identifiera områden som engagerar, genomfördes 2014 en enkät till all personal inom primärvården i vårt upptagningsområde. Önskemål som framkom i enkäten användes som tema på några av seminarierna. Vi planerar att fortsätta med regelbundna möten med FoU-ombuden och fortsatta informationsutskick. Önskemål har också uppkommit om webbsändning av våra seminarier, något som vi börjat arbeta med.

Det är en lång resväg till FoU-seminarierna i Skövde för de medarbetare som arbetar i Östra delen av Skaraborg. Sofia Dalemo är FoU-ombud på Närhälsan Guldvingen vårdcentral och har under året arrangerat utbildningsträffar på vårdcentralen. Tre projekt från FoU-kursen i grundläggande forskningsmetodik har presenterats, av Marijke Talsma, Erik Andersson och Åsa Ekberg, för hela personalgruppen samt för personalen vid jourcentralen i Lidköping.

FoU-ledare Anna-Lena Östberg gör regelbundna besök (två gånger per år) i chefsgruppen för Folktandvården, område Öster för att informera om FoU-verksamheten.

Stödja och handleda FoU-projekt

Under året har handledning getts till projektarbeten enskilt och i den grundläggande kursen i forskningsmetodik samt till predoktorander och doktorander knutna till enheten. Nedan presenteras predoktorand respektive doktorandprogram och övriga enskilda projektarbeten. FoU-kursprojekt presenteras på sid 18.

Doktorandprogram i allmäntandvården

Ann-Catrin André Kramer, tandhygienist vid Folktandvården Bråten Mariestad, doktorand vid Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet, sedan januari 2013. Doktorandprogram med titeln ”*Longitudinella och ekologiska studier av tandhälsa hos barn och ungdomar: inverkan av socioekonomiska faktorer*”. Huvudhandledare är docent Anna-Lena Östberg och bihandledare är professor Magnus Hakeberg. Två delarbeten är publicerade och

halvtidsseminarium genomfördes den 17 november 2015. Ann- Catrin presenterade sitt andra delarbete vid ett seminarium på FoU-centrum 16 oktober 2015.

Predoktorand i allmäntandvården

Negin Taghat, allmäntandläkare vid Folk tandvården Herrljunga, är predoktorand med ett doktorandprojekt inom obesitas och oral hälsa. Dataanalys pågår för det första delarbetet, en enkätstudie till individer som är opererade för obesitas. Övriga arbeten görs inom det tvärvetenskapliga projektet BASUN, se nedan. Negin arbetar med datainsamling i BASUN.

Doktorander i specialisttandvården

Liselott Ellmarker Löfquist och Tor Widbom är båda inskrivna som doktorander vid Tandvårdshögskolan, Malmö högskola.

Doktorandprogram primärvård

Doktorandprogram som genomförs inom primärvården i Skaraborg eller på annat sätt, till exempel genom ekonomiskt stöd, har anknytning till FoU-centrum och berör många olika aspekter av allmänmedicin. Studier bedrivs på ett brett spektrum av områden allt ifrån möten mellan olika vårdgivare och med patienter, till studier av biokemiska markörer för komplikationer vid kroniska sjukdomar och registerstudier med användande av data från primärvården, kohortstudier, prospektiva studier och studier med kvalitativ metod.

Paolina Weidinger, leg. apotekare, med.lic, doktorand vid Göteborgs universitet.

Doktorandprogram med läkemedelsepidemiologisk profil med titeln *Astma och KOL: Förekomst i befolkningen, diagnostik och läkemedelsförskrivning*. De studerade populationerna baseras på journaldata från primärvården Skaraborg samt befolkningsundersökningen PURE (Prospective Urban Rural Epidemiological study). De två första delarbetena är publicerade, samt ingick i licentiatavhandling presenterad 2012. Delarbete tre är under skrivande samt för delarbete fyra är datainsamling genomförd. Huvudhandledare professor Annika Rosengren, Institutionen för medicin, avdelningen för molekylär och klinisk medicin, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet. Bihandledare docent Kristina Boström, professor Ulf Lindblad och doktor Jeong-Lim Kim.

Karin Starzmann, distriktsläkare, doktorand vid Göteborgs universitet.

Doktorandprogram med titeln *”Läkaren, patienten och sjukskrivningen”*. Två arbeten är publicerade. En studie av primärvårdsläkares upplevelser av sjukskrivning med fokusgrupper har under 2015 genomförts med intervju av 6 grupper och analys av dessa pågår. Ytterligare en studie om symtomdiagnoser på sjukintyg har planlagts och etikprövning pågår. Huvudhandledare är docent

Kristina Boström och bihandledare docent Anna-Lena Östberg, professor Cecilia Björkelund och med dr. Per Hjerpe.

Miriam Pikkemaat, distriktsläkare vårdcentralen Husensjö, Helsingborg doktorand vid Lunds universitet sedan januari 2012. Doktorandprogram med titeln *"The role of copeptin and neurotensin for metabolic disturbances and prognosis of type 2 diabetes"*. Skaraborgs Diabetes register med data från diabetiker som insjuknat 1996–1998 ingår i doktorandprogrammet. Två arbeten är publicerade och halvtidskontroll genomförd 5 oktober 2015. Huvudhandledare är docent Kristina Boström och bihandledare är professor Olle Melander, internmedicin, professor Sigvard Mölstedt, allmänmedicin CRC, Skånes Universitetssjukhus, Malmö och med.dr Per Hjerpe.

Lina Holmqvist, ST-läkare internmedicin, doktorand vid Göteborgs universitet sedan juli 2012. Doktorandprogram med titeln *"Klinisk hypertoni – från tidig prediktion till prevalens och utredning av resistent hypertoni"*. Ett arbete är publicerat och ett manus är under review. Data kommer från Swedish Primary Care Cardiovascular Database (SPCCD). Halvtidskontroll planeras i december 2015. Huvudhandledare är professor Karin Manhem, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet och bihandledare docent Kristina Boström.

Katharina Verheijen, distriktsläkare vid Vårdcentralen Vilan, Skara, doktorand vid Lunds universitet sedan december 2012. Doktorandprogram med titeln *"Women with wrist fractures. How well do we take care of them concerning their risk for osteoporosis?"* Under 2015 har data om livskvalitet efter handledsfraktur sammanställts och manusskrivning pågår. Ett samarbete med Örebro universitet (professor Margareta Möller) pågår för ett delarbete. Intervjuer i fokusgrupper med vårdpersonal pågår. Huvudhandledare är docent Kristina Boström, bihandledare är professor Robert Eggertsen allmänmedicin, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet samt professor Sigvard Mölstedt, allmänmedicin CRC, Skånes Universitetssjukhus, Malmö, professor Anders Möller, Ersta Sköndal Högskola Campus Bräcke och med.dr Per Hjerpe.

Freda Lennartsson, distriktsköterska, doktorand vid Göteborgs universitet. Doktorandprogram med titeln *"Prevention av lägesbetingad skallasymmetri"*. Handledare är professor Göran Wennergren, avdelningen för pediatrik, Göteborgs universitet och docent Beth Maina Ahlberg, institutionen för kvinnors och barns hälsa, Uppsala universitet och Stiftelsen Skaraborgsinstitutet.

Tobias Andersson, distriktsläkare, doktorand vid Göteborgs universitet. Doktorandprogram med titeln *"Diabetes och högt blodtryck – samsjuklighet, läkemedelsbehandling och prognos. Studie av data från Skaraborgs och Stockholms primärvård"*. Data är från SDR och SPCCD. Huvudhandledare är docent Kristina Boström, bihandledare Per Hjerpe, distriktsläkare och med.dr; Axel Carlsson, apotekare, med.dr; Per Wändell, distriktsläkare, professor i allmänmedicin, Karolinska Institutet; Karin Manhem, professor i invärtesmedicin, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet.

Andra projekt med anknytning till FoU-centrum

Camilla Melkersson, sjukgymnast i Tibro, startade hösten 2009 en klinisk prövning av fotmanipulation vid bäckenledsbesvär hos gravida i samarbete med flera sjukgymnastavdelningar i primärvården i Skaraborg. Studien har fortsatt under 2010 och insamlingen blev klar under våren 2011. Ett manuskript: Melkersson C, Starzmann K, Bengtsson Boström K. *Effect of foot manipulation for relief of pregnancy related pelvic girdle pain. A single-blind randomized clinical pilot trial in primary care* är skickat till vetenskaplig tidskrift. Handledare är docent Kristina Boström, medarbetare Karin Starzmann.

Grete Garberg, överläkare på ögonkliniken SkaS har studerat ögonkomplikationer hos patienter med diabetes med hjälp av SDR. Hon är medförfattare i en artikel i Miriam Pikkemaats doktorandprogram och hennes data används i flera publikationer. Under 2015 har hon planerar ytterligare studier av läkemedelsbehandling av hypertoni vid diabetes i SDR i samverkan med Kristina Boström, Per Hjerpe och Miriam Pikkemaat.

Pågående projekt

Tandvård

I Skaraborg fortsätter samarbetet mellan primärvård och tandvård avseende FoU som tidigare. Folk tandvården i Västra Götaland har sedan 2013-01-01 en ändrad inriktning i den övergripande FoU-verksamheten och uppdraget är numera att samordna och bistå avseende forskningsresurser. Namnet på den centrala enheten är "FoU-service odontologi", med placering på Odontologen, Sahlgrenska akademien i Göteborg. FoU-verksamheten i de olika regiondelarna är organiserade under namnet "Folk tandvården FoU" med lokala FoU-ledare i varje regiondel (i Skaraborg FoU-ledare Anna-Lena Östberg).

Inom Folk tandvården Västra Götaland område Skaraborg pågår bland annat projekt angående munhälsan hos barn och ungdomar samt hos äldre och om implantat. Samarbete sker med de odontologiska fakulteterna i Göteborg, Malmö, Oslo och Bergen.

För såväl specialisttandvården som allmäntandvården är det angeläget att utrymme och förutsättningar även i framtiden skapas för forsknings- och utvecklingsarbete.

Allmäntandvård

Inom allmäntandvården genomförs flera FoU-projekt. Nedan beskrivs större pågående projekt.

Mjölktandsprojektet

Detta är ett longitudinellt projekt om små barns tandhälsa där datainsamlingen skedde under åren 2002–2005 vid tre folktandvårdskliniker i Skaraborg med syftet att kartlägga karies och dess orsaksfaktorer bland små barn. Arbetet leds numera från FoU-centrum. Publikationer från projektet är en artikel i Tandläkartidningen (2006), en rapport om hela projektet utgiven i Folktandvårdens regi (2007), en kandidatuppsats (2008), en magisteruppsats (2011) och en vetenskaplig artikel (2014). En andra vetenskaplig artikel är inskickad till en vetenskaplig tidskrift.

Parodontal hälsa hos 19-åringar i Västra Götaland

Detta är ett större projekt mellan Odontologen i Göteborg, tandvården i Skaraborg och tandvården i FyrBoDal med syfte att kartlägga parodontal hälsa i ett randomiserat urval av befolkningen av ungdomar/unga vuxna. Publikationer från projektet är en rapport till verksamheten (2007) och hittills fyra vetenskapliga artiklar (2009, 2010, 2011, 2012). Ytterligare en artikel är insänd till vetenskaplig tidskrift. En doktorand vid avdelningen för parodontologi, Göteborgs universitet (leg. tandhygienist Jessica Skoogh Ericsson) disputerade i projektet 2013 med Anna-Lena Östberg som bihandledare ("Periodontal health among Swedish adolescents – psychosocial and behavioral perspectives on periodontal infection control"). Projektet har fått en fortsättning med en interventionsstudie till ungdomar "En individanpassad undervisningsmodell för att öka ungdomars egenansvar i den parodontala infektionskontrollen" med docent Kajsa Henning Abrahamsson som projektansvarig.

Mariestadsprojektet

Mariestadsprojektet – "Tandhygienist i kommunen" är ett treårigt samarbetsprojekt mellan Folktandvården, Mariestads kommun och Västra Götalandsregions hälso- och sjukvårdsutskott. Syftet är att utveckla ett nytt sätt att arbeta där tandvård och kommunal verksamhet samverkar för att säkra goda munvårdsrutiner för äldre som har svårt att själva klara av att sköta sina tänder. Ett forskningsprojekt för utvärdering pågår, där Anna-Lena Östberg, FoU-ledare tandvård, ingår i ledningen. Projektansvarig är odont dr Catharina Hägglin vid Göteborgs universitet. Projektet har tilldelats lokala FoU-medel vid två tillfällen (hösten 2013 och hösten 2014) och medel från Skaraborgsinstitutet (2015) för en tilltänkt doktorand. Projektet presenterades vid ett seminarium vid FoU-centrum Skaraborg 20 november 2015 (se nedan).

Tandhälsan hos barn och ungdomar i Västra Götaland

En större epidemiologisk, longitudinell registerstudie av barns och ungdomars tandhälsa pågår i Västra Götaland. Projektledare är Anna-Lena Östberg. I projektet avses att studera tandhälsans fördelning bland barn och ungdomar i befolkningen samt att analysera tandhälsan relaterat till olika socioekonomiska variabler på olika nivåer. Projektet har tilldelats regionala FoU-medel (2012, 2013, 2014), TUA-medel (medel i tandläkarutbildningsavtalet) 2012 och 2013 samt medel för Hälsopromotion tandvård från regionen 2015. Tandhygienist Ann-Catrin André Kramer, Folktandvården Bråten Mariestad, använder material från projektet i sitt doktorandarbete.

BASUN

Tandvården medverkar i ett stort regionalt longitudinellt projekt om obesitas, nämligen "BASUN" (Bariatrisk behandling – substitutionsbehov och nutritionella komplikationer"). Patienter undersöks före obesitasbehandling (medicinsk eller kirurgisk) samt efter 2, 5 och 10 år. Projektet utgår från Sahlgrenska akademien med leg. läkare, med.dr Malin Werling, Institutionen för medicin samt Capio Axess Vårdcentral som principal investigator. Ett flertal specialiteter är representerade i projektet. Från tandvården är docent Anna-Lena Östberg ansvarig och tandläkare Negin Taghat från Folktandvården i Herrljunga arbetar med datainsamling i projektet. Tandvårdsdelen i projektet har tilldelats medel från Patentmedelsfonden för Odontologisk Profylaxforskning 2015.

Andra projekt i allmäntandvården

Nedan beskrivs några andra pågående projekt i allmäntandvården.

Christina Hassel-Gustafsson, tandläkare och klinikchef vid Folktandvården Bråten och Sjukhuset i Mariestad, leder projektet "*Medarbetares erfarenheter från sammanslagning av tandvårdskliniker*" under handledning av docent Anna-Lena Östberg. Projektplanen utarbetades under en nationell kurs i samhällsodontologi 2011/2012. Christina Hassel-Gustafsson presenterade projektet vid Folktandvårdens inspirationsdag för forskning i mars 2014. Ett manus från projektet har sänts in till en vetenskaplig tidskrift.

Inom *Frisktandvårdsprojektet* deltar fyra kliniker i Skaraborg i datainsamling (kliniska data och patientenkäter). Inom Centrum för äldretandvård bedrivs flera studier och här deltar två medarbetare i Folktandvården Skaraborg i ett projekt benämnt "*Tandvårdskontakt hos äldre*". Datainsamling sker också vid några kliniker i projektet "*Parodontal infektionskontroll – två behandlingsprotokoll i en randomiserad fältstudie*" med Professor Jan Wennström vid Institutionen för odontologi, Sahlgrenska akademien som projektansvarig.

Vid Folktandvården i Södra Ryd i Skövde pågår ett projekt som syftar till att utveckla en samverkansmodell mellan BVC, Familjecentral och Folktandvården. Målsättningen är att tidigt skapa goda munhälsovanor hos familjer som besöker familjecentraler. Ett annat syfte är att tidigt identifiera riskindivider. Projektet är ett samarbetsprojekt med Skövde kommun och projektledare är klinikchef Magnus Fällström vid Folktandvården Södra Ryd och odont.dr, övertandläkare Anita Alm vid Hälsoodontologiska enheten.

Specialisttandvård

Inom specialisttandvården bedrivs ett antal forsknings- och utvecklingsprojekt med stöd på olika sätt från FoU-centrum.

Anita Alm är odont dr och övertandläkare vid kliniken för barn- och ungdomstandvård i Skövde samt övertandläkare vid Hälsoodontologiska enheten i Västra Götaland. Anita Alms intresseområde inom forskning är bland annat karies och övervikt/fetma hos barn och tonåringar.

Vid avdelningen för Oral protetik, SkaS Skövde, pågår ett flertal kliniska uppföljningsstudier av protetisk rehabilitering med implantat och som konventionell protetisk behandling.

Följande projekt pågår:

- ✎ Uppföljning och utvärdering av samtliga singelimplantatbehandlingar utförda 1987 till 1999 på avdelningen för Oral protetik (övertandläkare Liselott Ellmarker Löfquist). Titel på projektet: "En klinisk och patientenkätbaserad utvärdering av behandling med singelimplantat – En retrospektiv studie". En artikel under färdigställande för att skickas vetenskaplig tidskrift.
- ✎ Nytt implantatsystem (Neoss), multicenterstudie. Datasamling har skett nationellt i Sverige i både offentlig och privat tandvård. Ansvarig käkkirurg är övertandläkare Christer Dahlin vid NÄL (Norra Älvsborgs Länssjukhus). En publikation har publicerats från projektet (se nedan).
- ✎ Studie av bakteriologiska och immunologiska faktorerens betydelse för förluster av titanimplantat i överkäken (övertandläkare Tor Widbom).
- ✎ Jämförelse fast – avtagbar protetik (övertandläkare Tor Widbom).

Primärvård

FoU-centrum ska vara en brygga mellan den kliniska verksamheten i primärvården i Skaraborg med utgångspunkt från dess behov och den akademiska miljön, för att få en bra vetenskaplig utveckling och relevant patientnära forskning. Flera av medarbetarna vid FoU-centrum och medarbetare med stöd av medel som fördelas av FoU-centrum, arbetar i långsiktiga forskningsprojekt lokalt och i samverkan regionalt, nationellt och internationellt.

Utdataverktyg primärvårdsjournal

Vid FoU-centrum utvecklas sedan flera år metoder för att göra informationen från patientjournalen tillgänglig för kvalitetsutveckling och forskning. Inriktningen på arbetet är fokuserat mot verksamhetsuppföljning på uppdrag av vårdcentralcheferna och data har bland annat använts vid ST-projekt. Via utdataverktyget EMA finns åtkomst till sammanhängande kliniska data från 1/1 1999 t.o.m. 31/12, 2014, från den offentliga primärvårdens patientjournaler på samtliga vårdcentraler och jourcentraler för område 8 och 9 (Skaraborg). Data som extraheras är förutom patientens ålder och kön även information om vårdkontakter (kontakttyp och vårdgivare), diagnoser, åtgärder, laboratorieanalyser, förskrivna läkemedel, medicinska underlag för bedömning av arbetsförmåga, remisser och vissa sökbara kliniska data såsom blodtryck. Efter godkännande av aktuella vårdcentralchefer och etikprövningsnämnd kan journaldata även användas för forskningsändamål och har ingått i flera doktorandprojekt och även andra vetenskapliga forskningsprojekt.

Under våren 2015 infördes det nya patientjournalssystemet ASYNJA på samtliga offentliga vårdcentraler i VGR och den gamla ProfDoc Journal III har fasats ut. Det innebär att åtkomstmöjligheten till journaldata med hjälp av EMA inte längre kommer att finnas. Ett liknande system för utdata från ASYNJA för hela VGR är under uppbyggnad. Vid lokala FoU-projekt på de enskilda vårdcentralerna kommer dock fortsättningsvis utdataverktyget RAVE att kunna användas.

Projekt med data från primärvårdsjournaler

Projekt i kursen Grundläggande forskningsmetodik, Johanna Nilsson (förmaksflimmer och antikoagulation), Mattias Davidsson (luftvägsinfektioner), Suzanne Olsén (halsfluss), Mona Pilbratt (demenssjukdomar), Karl Nordström (pat som remitteras till coloskopi), Henry Ihezue (riskfaktorer för erektil dysfunktion vid diabetes) 10–11.

Andra projekt se nedan.

Doktorandprojekt (Karin Starzmann (sjukskrivningar), Paolina Weidinger (Astma, KOL), Tobias Andersson (Högt blodtryck och diabetes) s. 19–21.

Swedish primary care cardiovascular database (SPCCD)

Kliniska data från patientjournalerna för knappt 75 000 patienter med hypertoni från primärvården i Skaraborg och Stockholms Sydvästra Sjukvårdsdistrikt har samlats i SPCCD för studier av läkemedelsbehandling av högt blodtryck i primärvård. Förutom kliniska data innehåller databasen också socioekonomiska data från SCB, data angående uttagna läkemedel från Socialstyrelsens Läkemedelsregister, data från slutenvårdstillfällen ur Patientregistret och data ur Dödsorsaksregistret. Projektet är ett samarbete mellan Västra Götalandsregionen, Stockholms Sydvästra Sjukvårdsdistrikt, Karolinska Institutet och Sahlgrenska akademien. Under året har flera vetenskapliga artiklar färdigställts och två har skickats till vetenskapliga tidskrifter för publicering, review pågår (s. 27–30).

Resultat från SPCCD presenterades på ett symposium benämnt ”Hur går det för vår viktigaste riskfaktor?” vid XVII Kardiovaskulära vårmötet 24 april 2015 i Örebro (Kristina Boström, Charlotta Ljungman och Lina Holmqvist). Vid 25:e mötet för Europeiska hypertoniällskapet (Hypertension and Cardiovascular Protection, ESH) i Milano, 2015 presenterades flera abstrakt (bilaga XX) muntligt (Charlotta Ljungman, Tove Bokrantz) och Kristina Boström och Thomas Kahan deltog i vardera två Topical Workshop benämnda ”Large registries can improve antihypertensive treatment and control in primary care” och ”Adherence to antihypertensive treatment”. Kristina Boström var ordförande vid symposium benämnt ”Registers from primary care – valuable assets for research? Examples from the Nordic countries” vid den 19:e Nordiska kongressen i allmänmedicin i Göteborg, juni 2015.

Medverkande i projektet är: professor Karin Manhem; Charlotta Ljungman specialist i invärtesmedicin och med dr, ST-läkare Lina Holmqvist, leg läkare Georgios Mourtzinis doktorander och Tove Bokrantz, med.stud Sahlgrenska

akademin, Göteborgs universitet; professor Thomas Kahan, Karolinska Institutet; docent Björn Wettermark, Epidemiologiskt centrum, Socialstyrelsen; apotekare, med.dr Axel Carlsson; apotekare Miriam Qvarnström, doktorand; överläkare Fredrik Wallentin, doktorand; distriktsläkare och professor Per Wändell, distriktsläkare, med.dr Jan Hasselström samt distriktsläkare Ramin Zarrinkoub och distriktsläkare Charlotte Holmquist doktorander, Karolinska Institutet och Stockholms Sydvästra Sjukvårdsdistrikt. Från Skaraborg medverkar docent Kristina Boström, med.dr Per Hjerpe och Tobias Andersson distriktsläkare och doktorand.

Skaraborg Hypertension and Diabetes Project

Skaraborgsprojektet omfattar både kliniska aspekter och ett folkhälsoperspektiv på hypertoni, diabetes och fetma. Projektet har pågått sedan 1970-talet med flera datainsamlingar på olika orter i Skaraborg (Skara, Skövde, Vara). Flera avhandlingar har publicerats. Projektet erbjuder ett brett underlag för forskning på olika nivåer samt för mer avgränsade arbeten för olika medarbetare i primärvården. Huvudman för projektet är professor Ulf Lindblad, avdelningen för samhällsmedicin och folkhälsa vid Göteborgs universitet, och det drivs i samarbete mellan Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet, Närhälsan FoU-centrum Skaraborg, Skaraborgsinstitutet och avdelningen för diabetes och endokrinologi, Lunds universitet i Malmö. Under 2015 bearbetas longitudinella data från 1993 i ett slumpvist urval ur Skarabefolkningen och deras viktförändring över tid, ett manuskript är under utarbetande. En genetisk variant (val158-met) av Catechol O-metyltransferase-genen och dess relation till fetma studeras i en population i Skövde och Vara och ett manuskript är under revidering.

Skaraborgs Diabetesregister (SDR)

Under 1991–2004 samlades uppgifter om alla diabetiker i Skaraborg i ett särskilt register innehållande cirka 16 450 personer. På en kohort av patienter < 65 år (n=476) med diabetesdebut 1996–1998 finns blodprover bevarade för framtida analyser. En återundersökning av dem som registrerades under 1996–1998 slutfördes 2010. Huvudman för projektet är docent Kristina Boström och det genomförs i samarbete med Grete Garberg, överläkare ögonkliniken; Bo Berger, med.dr, överläkare medicinkliniken och Salmir Nasic FoU-centrum, SkaS; Tobias Andersson, distriktsläkare vårdcentralen Norrmalm, doktorand i allmänmedicin, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet; Miriam Pikkemaat, distriktsläkare vårdcentralen Husensjö Helsingborg, doktorand vid Lund universitet, Per Hjerpe, med.dr och Ann Segerblom, Närhälsan FoU-centrum Skaraborg. Från Lunds Universitet, medverkar överläkare Monica Löwenstam-Adrian, oftalmologi, Lund; professor Olle Melander, hypertoni och hjärt-kärlsjukdom; professor Sigvard Mölstad, allmänmedicin Skånes Universitetssjukhus, Malmö och från Karolinska Institutet, professor Per Wändell och apotekare, med.dr Axel Carlsson. En artikel har publicerats under 2015 med Miriam Pikkemaat som första författare och Tobias Andersson har presenterat en poster med longitudinella data om mortalitet från SDR på Nationella Forskarskolan i Allmänmedicin, Hjortviken Hindås september 2015.

Prospective Urban Rural Epidemiological ("PURE") study

Välfärdssjukdomar förskjuts från höginkomstländer till u-länder. PURE-studien undersöker och följer drygt 155 000 människor från hela världen så att skillnaden mellan rika och fattiga stater och mellan stad och landsbygd kan studeras, avseende riskfaktorer för hjärtinfarkt. I Sverige deltar Göteborg och Skaraborg (Karlsborg, Hjo och Töreboda) i studien. Data från 902 personer i åldrarna 35–70 år från Skaraborg, samt från 3 251 personer från Göteborg, samlades in under 2005–2008. Deltagarna följs upp med återundersökningar efter 6 år, 9 år samt 12 år, varav den vid 6 år avslutades våren 2015. Den svenska delen av studien leds av professor Annika Rosengren, Sahlgrenska sjukhuset/Östra sjukhuset, Göteborg. Deltar gör även docent Kristina Boström och professor Ulf Lindblad, Göteborgs universitet. En vetenskaplig artikel har publicerats från projektet under året (s. 27–30).

Paolina Weidinger registrerades under 2013 som doktorand i PURE-projektet och studerar deltagarnas lungfunktion, KOL-diagnoser samt läkemedelsbehandling.

"INTERSTROKE"

Under 2010 startade "INTERSTROKE", en studie av riskfaktorer för stroke i Göteborg och Skaraborg. Studien är en global fall-kontrollstudie med samma ledning som "PURE"-studien. Datainsamlingen är avslutad och cirka 23 000 patienter och kontroller har undersökts globalt, varav cirka 300 i Sverige (Göteborg och Skaraborg). Huvudman för studien i Sverige är professor Annika Rosengren. Från Skaraborg deltar överläkare Eric Bertholds och Björn Cederin samt från primärvården i Skaraborg docent Kristina Boström.

"Cancersatsningen – Varje dag räknas"

Regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting har beslutat om en nationell satsning för att korta väntetiderna i cancervården. Detta med en baslinjemätning under 2015 av väntetider inom både primärvård och sjukhusvård innan "standardiserade vårdförlopp" införs och med en uppföljning 2017 med utvärdering av vårdförloppen. Målet är kortare väntetider, minskade regionala skillnader och ökad nöjdhet hos patienterna. Det främsta målet är att undersöka när välgrundad misstanke för cancer uppstår i primärvård och fastställa tid från första misstanke till tid för när behandling inleds. Som metod används granskning av ett stickprov av patientjournaler från olika regioner i Sverige. Under 2015 har studien planerats och etikprövning har gjorts. Granskning av journaler har startats under hösten. Huvudansvarig för studien är Hans Thulesius, distriktsläkare Växjö, docent i allmänmedicin vid Lunds universitet. Kristina Boström, Per Hjerpe, Mikael Åberg och Johanna Låstberg medverkar i studien i Skaraborg.

Planera och genomföra utbildningar, seminarier och konferenser inom FoU

Utbildningar

Grundläggande forskningsmetodik

Kursen Grundläggande forsknings- och utvecklingsmetodik har sedan år 2000 getts årligen för anställda i Primärvården Skaraborg, sedan 2009 VGPV Skaraborg, och Folk tandvården Västra Götaland område Öster. Den riktar sig till all personal oavsett behörighet för högskolestudier. Kursen har sedan 2008 byggts ut med ett parallellt alternativ för personal med högskolebehörighet som önskar gå kursen med högskolepoäng, detta kursalternativ ges under förutsättning att tillräckligt många kursdeltagare önskar delta. Behöriga att söka är också ST-läkare vid Skaraborgs Sjukhus, kommunanställda i Skaraborg och anställda inom VGPV i regionen.

Syfte

Att deltagarna ska tillägna sig grundläggande kunskaper i forskningsmetodik och genomföra ett eget FoU-arbete samt att de ska få en ökad förståelse för FoU-arbete i verksamheten.

Kurstid

Kurstiden omfattar knappt ett år för båda alternativen. Kursen startar med två dagars kursupptakt i början av året. Därefter hålls cirka åtta uppföljande halv- eller heldagsseminarier. Kursavslutning hålls i slutet av november samma år. Examination i den poängsatta kursen äger rum i januari påföljande år.

Kursinnehåll

Introduktion som innefattar föreläsningar om vetenskapsteori, projektdesign, etik, förfarande vid ansökan till fonder och etikprövningsnämnd. Vidare påbörjas formulering av enskilda projektidéer och skrivandet av den egna projektplanen. Hjälpt att hitta handledare ges till dem som ännu inte har fått någon. Uppföljande kursträffar innefattar litteratursökning, forskningsmetodik (kvalitativ, kvantitativ), evidensbaserad medicin/tandvård, förbättringsarbete, materialinsamling, enkäter, epidemiologi, statistiska metoder, orientering i datorstöd med mera. Presentation och diskussion av den egna och varandras projektplaner samt en extern granskning av projektplaner sker efter halva kursen. Föreläsning i retorik samt övning i muntlig och skriftlig presentationsteknik. Presentation av resultat sker vid avslutningstillfället, som är offentligt.

Den utbyggda kursen för högskolebehöriga går på halvfart. Den är poängsatt vid Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet. Kurskod: OU292T, Forsknings- och utvecklingsmetodik inklusive självständigt arbete (30 högskolepoäng, hp).

I kursen ingår följande examinationer:

- ✎ vetenskaplig projektplan som examineras med opponent- och respondentskap i seminarium
- ✎ examination i vetenskaplig design, statistik och epidemiologi
- ✎ examination i litteraturgranskning
- ✎ vetenskapligt uppsatsarbete som examineras med opponent- och respondentskap i examinationsseminarium

Det egna projektarbetet

Projektarbetet beräknas sammanlagt motsvara 4–5 veckors arbetstid. För ST-läkare som söker specialistbevis i allmänmedicin motsvarar projektarbetet cirka 8 veckors arbetstid, samt egen tid för inläsning m.m. Tid för detta avsätts i den egna verksamheten, utlagt över kurs tiden och med mer koncentrerad tid för bearbetning och presentation.

Handledning

Handledning sker dels individuellt, dels i grupp. Individuell handledning sker efter överenskommelse mellan deltagare och respektive handledare. Den huvudsakliga handledningen av ST-läkare från SkaS samt VGPV-deltagare utanför Skaraborg sker av handledare från de egna verksamheterna.

Grupphandledning sker i seminarieform i samband med kurstillfällena där varje deltagare redogör då för hur långt vederbörande har kommit i sitt arbete och får synpunkter från andra deltagare, handledare och inbjudna resurspersoner.

Rapportering och publikationer

FoU-arbetet redovisas förutom i en skriftlig projektrapport antingen som en muntlig presentation (PowerPointpresentation) eller i form av en poster vid kursavslutningen. För den utbyggda kursen för högskolebehöriga sker dessutom examinationer som beskrivs under Kursinnehåll. Projektrapporterna publiceras antingen i FoU-centrums (primärvård och tandvård) regi i årliga rapportserier och på nätet (www.narhalsan.se/fouskaraborg), som uppsatser vid Göteborgs universitet eller som vetenskapliga artiklar. Syftet är att sprida information och kunskap om genomförda och pågående utvecklingsprojekt.

Föreläsare och resurspersoner

Kristina Boström, distriktsläkare, docent, FoU-centrum. Kursansvarig som bland annat föreläst om vetenskapsteori samt handlett och haft huvudansvar för handledning av ST-läkarnas projektarbeten. Har under januari 2015 avslutat handledning av fem deltagare i 2014 års poängsatta kurs och handlett två kursdeltagare under resten av året.

Anna-Lena Östberg, tandläkare, docent, FoU-centrum. Kursansvarig som bland annat föreläst om kvantitativ och kvalitativ metodik, datainsamlingsmetoder och studiedesign samt handlett. Examination skedde under början av året av sex deltagare i den poängsatta kursen 2014.

Per Hjerpe, distriktsläkare, med.dr, FoU-centrum. Kursansvarig som bland annat föreläst om forskningsetik, projektplanens utformning, studiedesign samt handlett.

Paolina Weidinger, apotekare, med lic, doktorand, FoU-centrum. Föreläst om litteratursökning samt handlett.

Salmir Nasic, statistiker, Skaraborgs Sjukhus Skövde. Föreläst om epidemiologi och statistik.

Alexander Chakhunashvili, logistiker/statistiker, Karolinska Universitetssjukhuset. Föreläst om förbättringsarbete.

Johanna Låstberg, FoU-koordinator, FoU-centrum. Kursadministratör som föreläst om dataprogram, gett datorstöd vid FoU-arbete, projektpresentationer och rapporter.

Karin Starzmann, distriktsläkare, doktorand. Föreläst i statistik (SPSS) och varit behjälplig i statistikfrågor.

Robert Eggertsen, adjungerad professor i allmänmedicin, Göteborgs universitet. Varit extern granskare av projektplaner.

Alexandra Krettek, professor i folkhälsovetenskap, Institutionen för hälsa och lärande, Högskolan i Skövde. Föreläst om retorik.

Övriga resurspersoner: handledare utses vid varje kurs utifrån kursdeltagarnas ämnesval. Det kan vara personer med forskarutbildning eller forskarstuderande vid primärvården, SkaS, Skaraborgsinstitutet, Högskolan i Skövde eller andra högskolor och universitet.

Under 2015 har kursen genomförts för sextonde gången med kursavslutning den 26 november 2015, se sid. 19.

Kursdeltagare 2015:

Alexander Wilpart
Helena Björkman
Henry Ihezue
Karl Nordström
Sara Ljungdahl

I utvärderingen av FoU-kursen 2015, så anger 80% av kursdeltagare att de är nöjda eller mycket nöjda med kursen som helhet. En väl genomarbetad kurs, bra fördelning av antal tillfällen, bred information samt en engagerad kursledning, är kommentarer från kursdeltagare.

FoU-utbildning för chefer

En kurs i orienterande FoU-utbildning för chefer inom primärvård och tandvård har tagits fram och leds av Kristina Boström, FoU-ledare i primärvård, och Anna-Lena Östberg, FoU-ledare i tandvård. Kursen för chefer har i stort samma innehåll som den ordinarie kursen, med den skillnaden att deltagarna i chefsutbildningen inte genomför något projektarbete.

Målgrupper

Målgrupp är personer i ledande ställning inom primärvård och tandvård, både klinisk och administrativ personal.

Syfte

Att ge chefer en översiktlig utbildning i vetenskaplig metodik. Ett delmål är att öka förståelsen för vikten och nödvändigheten av FoU-arbete i verksamheten.

Kurstid

Kurstiden omfattar fem utbildningstillfällen om en halvdag vardera utspridda över två terminer.

Kursinnehåll

Kursen innehåller föreläsningar om FoU-arbete i klinisk verksamhet, lagar och förordningar inom området samt hur samarbete med högskolor och universitet sker. Ett folkhälsoproblem relaterat till kliniskt arbete presenteras och detta ämne belyses sedan ur FoU-perspektiv med interaktiv undervisning i vetenskapshistoria, aktuella frågeställningar, studiedesign, etik i FoU-arbete (etiska överväganden samt lagar och förordningar), litteratursökning med praktisk tillämpning, epidemiologi, statistik och presentationsteknik.

Under 2015 avslutades kursen som påbörjades 2014 för chefer inom primärvård Skaraborg och folktandvård område Öster.

Kursdeltagare 2014–2015:

Camilla Haraldsson, klinikchef, Folktandvården Herrljunga
Carola Låstberg, vårdcentralchef, Närhälsan Hentorp vårdcentral/Stenstorp vårdcentral
Eva Erwander, klinikchef, Folktandvården Gråbo
Helene Bennemyr, vårdcentralchef, Närhälsan Norrmalm vårdcentral
Irene Pehrson, klinikchef, Folktandvården Vara/Grästorp
Lena Gustavsson, klinikchef, Folktandvården Hjo
Marie Eriksson, Områdeschef Allmäntandvården Öster

Seminarier

Under året har seminarier hållits vid FoU-centrum med inbjudan till samtliga anställda inom primärvården och offentliga folktandvården i Skaraborg samt till våra lokala samverkanspartners. I samband med dessa har det varit ”öppet hus” där medarbetare varit välkomna att diskutera egna idéer med handledare vid FoU-centrum.

Under 2015 hölls följande seminarier:

Blir jag sjuk av jobbet? Arbetsmiljöns betydelse för hälsan
Charlotte Hall, projektledare och med.dr, SBU

Litteratursökning. Kom och lär dig söka litteratur!
Anna-Lena Östberg, FoU-ledare, FoU-centrum Skaraborg

Den sjätte diabeteskomplikationen – munhälsan. Hur bör sjukvården och tandvården samarbeta?
Peter Lingström, professor i cariologi, Institutionen för odontologi, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet
Kristina Boström, docent i allmänmedicin, FoU-ledare FoU-centrum Skaraborg

Karies – spelar ålder och kön någon roll? En studie bland barn och ungdomar i Västra Götaland

Ann-Catrin André Kramer, leg tandhygienist, doktorand, Folktandvården Bråten Mariestad och tandsköterskeutbildningen Mariestad.

Vägar till förbättrat omhändertagande av den sköra äldre. Tandvård, primärvård och kommun i samverkan

Catharina Hägglin, övertandläkare, odont.dr, Centrum för äldretandvård, Folktandvården Västra Götalandsregionen, Odontologen
Solveig Wanland, distriktsläkare, Närhälsan Tidans vårdcentral

Konferenser

Symposium ”På väg mot världsklass – Vi är på spåret”

Personalen vid FoU-centrum har varit med och arrangerat samt deltagit i symposiet ”På väg mot världsklass – Vi är på spåret” som gick av stapeln 7 oktober 2015.

Från Skaraborg presenterades följande projekt:

FoU i samverkan; tandvård, primärvård och specialistvård i gemensamt projekt.
Anna-Lena Östberg, docent, FoU-ledare, Folktandvården FoU tillsammans med med.dr Malin Werling, Institutionen för medicin, Sahlgrenska akademien.

Icke-deltagare – hur når vi dem?

Guðrun Broberg, med.dr, barnmorska, FoU primärvård

Högtrycksfront på väg

Kristina Boström, docent, distriktsläkare, FoU-ledare, FoU primärvård
Per Hjerpe, med.dr, distriktsläkare, FoU-ledare, FoU primärvård tillsammans med Karin Manhem, professor, överläkare, Sahlgrenska Universitetssjukhuset

FoU-dag 2015

Den 26 november hölls en FoU-dag med presentation av genomförda och pågående FoU-projekt av och med deltagare i årets FoU-kurs.

Projekt som redovisats under 2015:

Hypogonadism på urologen. Tar vi hand om våra patienter enligt vetenskap och beprövad erfarenhet?

Alexander Wilpart, Urologkliniken Skaraborgs Sjukhus

EMDR i behandlingen av psykisk ohälsa i samband med stressande livshändelser.
En litteraturgranskning.

Helena Björkman, Närhälsan Vara vårdcentral

Erektill dysfunktion, ett underbehandlat problem inom primärvård?

Bakomliggande riskfaktorer och behandling vid Hälsocentralen i Hjo/Tibro

Henry Ihezue, Hälsocentralen Hjo

Kartläggning av patienter som remitteras för koloskopi ifrån primärvården

Karl Nordström, Närhälsan Ågårdsskogen vårdcentral

Ortorexi en kombinerad ät- och träningsstörning
Sara Ljungdahl, Närhälsan Ängabo vårdcentral

Information och stöd

För anställda inom primärvården eller folktandvården i FoU-centrums upptagningsområde, som genomför ett utvecklings- eller forskningsprojekt, finns det möjlighet att få information och stöd. Detta kan gälla till exempel rådgivning angående frågeställningar kring projektarbeten, när/var/hur man söker medel m.m. På FoU-centrum finns projektarbetsplatser som kan bokas vid behov.

Datahantering och användarstöd i olika dataprogram

Personal vid FoU-centrum har under året gett stöd vid skapandet av till exempel inmatningsmoduler för datamaterial (EpiInfo, esMaker, Excel), webbaserade enkäter (esMaker), bearbetning av data inför analyser, deskriptiv statistik samt vissa statistiska analyser. Användarstöd har även getts i bland annat SPSS, EndNote, EpiInfo, Officepaketet.

Presentationsmaterial

Inför konferenser och liknande framträdanden har FoU-centrum hjälpt till med framställning av presentationer, till exempel i form av PowerPointpresentationer, postrar, grafer och tabeller. Hjälp med struktur och layout av rapporter som sedan tryckts upp av FoU-centrum har också tillhandahållits.

FoU-medel

Följande sökbara FoU-medel administreras vid FoU-centrum.

Skaraborgs Lokala FoU-råd

Lokala FoU-rådets fördelning av medel bygger förutom på Hälso- och sjukvårdsstyrelsen (HSS) riktlinjer, på den policy för FoU som fastställts för primärvården i Skaraborg, Folktandvården Västra Götaland Skaraborgsdelen av Folktandvården Öster och SkaS. Det lokala rådet består av medlemmar från primärvården i Skaraborg, folktandvården i Skaraborg, FoU-beredningsgruppen SkaS samt Skaraborgsinstitutet.

Rådet ger stöd till anställda i primärvården i Skaraborg, Folktandvården Västra Götaland Skaraborgsdelen av Folktandvården Öster och SkaS. Stöd ges till enskilda projekt, doktorandstipendier/forskarutbildning och handledning.

Maximalt kan 110 000 kronor per projekt/stipendium beviljas.

Rådet träffas regelbundet under året för samverkan i FoU-frågor. Ansvaret för ordförandeskapet och kanslifunktionen ligger i primärvården.

Under året 2015 har sammanlagt 950 000 kronor fördelats till projekt inom primärvård, tandvård och SkaS.

Projekt inom primärvården och tandvården i Skaraborg som tilldelats medel:

The extent and effect of socioeconomic factors on the distribution of resources in primary care in the county council Västra Götaland, Sweden
Erik Andersson, Vårdcentralen Vilan Skara, Bräcke Diakoni

Blodtrycksnivå och risk för kardiovaskulär sjuklighet och död hos patienter med hypertoni och diabetes. Data från the Swedish Primary Care Cardiovascular Database (SPCCD).

Tobias Andersson, Närhälsan Norrmalm vårdcentral

Prognos vid nedsatt lungfunktion i Västra Götalands befolkning:

PURE – Prospective Urban Rural Epidemiological study

Paolina Weidinger, Närhälsan FoU primärvård, FoU-centrum Skaraborg

Sjukskrivning av patienter i primärvården. Läkares upplevelser och attityder. Fokusgruppsintervjuer i Skaraborg.

Karin Starzmann, Närhälsan Tidans vårdcentral, Skövde

Kan analys av benmärkörer användas för att hitta osteoporos hos patienter med höga och normala kalciumkoncentrationer i blodet vid Tibro vårdcentral?

Sofia Dalemo, Närhälsan Guldvingen vårdcentral

Betydelsen av inflammation för utvecklingen av störd glukosmetabolism i en svensk population

Margareta Hellgren, Närhälsan Södra Ryd vårdcentral, Skövde

Särskilda medel ”En kvalitetssäker och effektiv sjukskrivningsprocess”

De lokala FoU-råden i Västra Götalandsregionen fick till våren 2015 extra anslag att använda till projekt med inriktning att bidra till en förbättrad sjukskrivningsprocess i enlighet med statens intentioner och beslut i Hälso- och sjukvårdsutskottet (HSU). Följande projekt tilldelades dessa medel.

Vad kännetecknar sjukfall som leder till sjukskrivning under symtomdiagnos?

Per Hjerpe, Närhälsan Norrmalm vårdcentral

Sjukskrivning av patienter i primärvården. Läkares upplevelser och attityder.

Fokusgruppsintervjuer i Skaraborg.

Karin Starzmann, Närhälsan Tidans vårdcentral, Skövde

Medel till forskarstuderande inom primärvården

Under forskarutbildning kan stöd ges för lönekostnader med högst 20 % av heltidsanställning. Forskarmedlen fördelas proportionellt mellan de sökande.

FoU-centrum har under 2015 fördelat cirka 490 000 kr till forskarstuderande på magister-, licentiat- och doktorandnivå inom primärvården vilket motsvarar 10,5% av heltidsanställning.

Villkoren för att få söka medel är

- tillsvidare anställning i primärvården Skaraborg
- intyg om pågående forskarstudier
- individuell studie-/forskningsplan
- redovisning av planerad forskningsverksamhet för anslagstiden

Följande personer har tilldelats medel under 2015:

Karin Starzmann, distriktsläkare Närhälsan Tidans vårdcentral, Skövde

Freda Lennartsson, distriktsköterska, Närhälsan Götene vårdcentral

Katharina Verheijen, distriktsläkare, Bräcke Diakoni vårdcentralen Vilan, Skara

Paolina Weidinger, apotekare, FoU primärvård FoU-centrum Skaraborg

Tobias Andersson, distriktsläkare, Närhälsan Norrmalm vårdcentral

Samarbete med andra FoU-organisationer lokalt och regionalt, nationellt samt internationellt

Lokal FoU-samverkan

Skaraborgs sjukhus

Fortsatt samverkan har skett under 2015 gällande respektive utbildningar i grundläggande forskningsmetodik med handledning och undervisning. Per Hjerpe föreläste om etik vid forskning på kursen vid Skaraborgs sjukhus. I kursen Grundläggande forskningsmetodik som ges av primärvård/tandvård har Salmir Nasic, statistiker vid FoU-centrum på SkaS, föreläst om epidemiologi och statistik. Samverkan har också skett i vetenskapligt arbete med överläkare på ögonkliniken Grete Garberg och Salmir Nasic. Salmir Nasic har också deltagit i Camilla Melkerssons studie om fotmanipulation. I ”INTERSTROKE”-studien deltar både FoU-centrum Skaraborg och medicinkliniken på SkaS.

Skaraborgsinstitutet

Under året har samverkan skett med Skaraborgsinstitutet genom att de forskarstuderande som erhållit projektmedel deltar i seminarier på institutet samt förlägger en del av sin arbetstid där.

Högskolan i Skövde

Professor Alexandra Krettek vid Högskolan i Skövde har ansvarat för FoU-kurstillfället i retorik samt föreläst om retorik vid FoU-stafetten (se nedan).

Övrig lokal samverkan

Vårdsamverkan Skaraborg

I Vårdsamverkan Skaraborgs nya organisation ingår arbetsgruppen FoUU (forskning, utveckling utbildning) där representanter från primärvård, SkaS, Skaraborgs kommunalförbund, Skaraborgsinstitutet och HiS deltar.

Under 2015 har FoUU lagt förslag till Vårdsamverkan Skaraborgs styrgrupp angående revidering av FoUU Skaraborgs struktur och strategi.

Regional FoU-samverkan

Organisatorisk samverkan

Under 2015 har FoU-chefsgruppen tillsammans med representant för HR slutfört ett arbete, grundat på befattnings- och arbetsvärderingssystemet (BAS), av all FoU-personal i VGPV. Denna arbetsvärdering har resulterat i att all FoU-personal har hamnat på handläggarnivå och i huvudsak inom två kategorier: FoU-koordinator respektive FoU-strateg.

FoU-cheferna träffas flera gånger under året kring frågor som rör Närhälsans fyra FoU-centrum och FoU-råd.

Koordinatorsgruppen träffas för nätverkande och informationsutbyte. Samarbeta sker kring kommunikationsplan och hemsidor m.m.

Regionala APT

Regionala APT för fast anställda medarbetare på regionens FoU-centrum har genomförts:

22 januari, Borås

12 mars, Skövde

15 oktober, Göteborg

Verksamhetsträffar

Regionala verksamhetsträffar för alla medarbetare på regionens FoU-centrum genomfördes:

12 mars, Skövde. Tema symposium "På väg mot världsklass"

10 december, Borås. Tema evidens.

Nätverksträffar

Istället för Regional nätverksträff för medarbetare, doktorander m.fl. på regionens FoU-centrum, genomfördes symposiet "På väg mot världsklass 7 oktober.

FoU-stafetten, se nedan, fungerar också som en form av nätverksträff.

FoU-stafett

Närhälsan FoU primärvård arrangerar föreläsningar och utbildningar för doktorander i en poängsatt kurs vid Sahlgrenska akademin (SM00016). Även de som inte går kursen men som är intresserade av temat för dagen är välkomna till dessa träffar Varje FoU-centrum och allmänmedicin vid Sahlgrenska akademin har ansvar för en träff. Den 7 maj hade FoU-centrum i Skövde hand om avslutningsträffen med föreläsning om retorik och redovisning av forskningsprojekt av kursdeltagarna.

Gothia Forum

Mikael Åberg har vid två tillfällen deltagit vid möten med företrädare från Gothia Forum, Göteborg, om förutsättningar för hälsoekonomiskt samarbete.

Projektsamverkan

Under redovisningen av projekt i primärvård beskrivs ett flertal projekt som pågår i samverkan med bland annat Sahlgrenska akademien inom internmedicin, sömnforskning, allmänmedicin, Ersta Sköndal Högskola s. 17–19.

Per Hjerpe deltar i det regionala utvecklingsarbetet med kvalitetsregistret för primärvården, QREGPV, som är ett samarbetsprojekt mellan VGPV och Registercentrum i Göteborg s. 2. Han är sedan augusti 2015 registerhållare för QREGPV.

Deltagande i beslutsorgan för utdelning av regionala medel

Kristina Bengtsson Boström har deltagit i rådet för ”Regionala FoU-medel – Hälsopromotion tandvård” i maj 2015 (sex ansökningar).

Anna-Lena Östberg är representant för Folktandvården i lokala FoU-rådet för Göteborg och södra Bohuslän. i Västra Götalandsregionen.

Nationellt

Kristina Boström deltog 2015-03-20 i ett nationellt möte i Stockholm med alla allmänmedicinska institutioner i Sverige (Lund, Göteborg, Linköping, Örebro, Stockholm, Uppsala och Umeå) för diskussion av gemensamma frågor inom forskning och undervisning.

SPACE (Swedish PrimAry Care diabetEs network) är ett nätverk för diabetesforskning i svensk primärvård. Från FoU-centrum deltar Kristina Boström, Margareta Hellgren, Per Hjerpe och Tobias Andersson. Nätverket har regelbundna möten för information om forskning inom diabetesområdet och för planering av gemensamma projekt i Sverige. Dessutom anordnas telefonmöten med studier av intressanta nyligen publicerade vetenskapliga artiklar (Journal Club).

Den 17 juni 2015 ägde ett uppstartsmöte rum i samband med the 19th Nordic Congress of General Practice i Göteborg för bildandet av ett nätverk för Kardiovaskulär forskning i primärvård. Sammankallande är Staffan Nilsson vid Linköpings universitet. Kristina Boström deltog. Senare har en styrgrupp bildats med Staffan Nilsson, Per Wändell och Kristina Boström som medlemmar.

NDR (Nationella Diabetesregistret). Kristina Boström deltar i årligt styrgruppsmöte och koordinatorsmöte (21 januari 2015) med presentation av verksamheten i landet, nytillkomna data och forskningsresultat.

Projektsamverkan

Under redovisningen av projekt i primärvård beskrivs ett flertal projekt som pågår i samverkan med bland annat Sahlgrenska akademien, Karolinska Institutet,

Stockholms sydvästra sjukvårdsdistrikt, Lunds Universitet (s. 17–19). I Katharina Verheijens doktorandprojekt har samverkan med Örebro universitet inletts (s. 20).

Internationellt

Ett internationellt samarbete med bland annat Broad Institute, Boston MA (DIAGRAM consortium) pågår i samverkan med professor Leif Groop, Institutionen för kliniska vetenskaper, Diabetes och Endokrinologi, CRC, SUS, Malmö. Data från befolkningen i Skara ingår i detta konsortium.

Inom Folktandvården Västra Götaland område Skaraborg pågår bland annat projekt angående munhälsan hos barn och ungdomar samt hos äldre och om implantat. Samarbete sker med de odontologiska fakulteterna i Göteborg, Malmö, Oslo och Bergen.

Bevaka utvecklingen och sprida resultat av forskning lokalt, regionalt, nationellt och internationellt

Inspirationsdag för forskningsintresserade i Folktandvården, Borås 4 mars 2015

Folktandvården genomförde en inspirationsdag för forskning i Borås. Från Skaraborg presenterade ST-tandläkare Lisa Jagers och tandläkare Negin Taghat.

International Association for Dental Research, General Session, Boston 11–14 mars 2015

André Kramer AC, Hakeberg M, Petzold M, Östberg AL. Sociodemography and Caries in Swedish Children and Adolescents.

Nationell konferens om klinisk forskning, Göteborg 14–15 april 2015

För första gången arrangerades konferensen av Kommittén för nationell samordning av kliniska studier, vid Vetenskapsrådet i samarbete med Stockholms Läns Landsting, Region Skåne (FoU centrum Skåne), Norrlandslandstingen, Uppsala-Örebro regionen, Forum Sydost och Västra Götalandsregionen. Vård var Gothia Forum för klinisk forskning, Västra Götalandsregionen. Cirka 400 deltagare deltog under de två konferensdagarna, varav Mikael Åberg var en.

Temat för konferensen var vikten av nationell samordning för kliniska studier.

XVII Kardiovaskulära vårmötet, Örebro 24 april 2015

Kristina Boström var föreläsare vid symposium benämnt ”Hur går det för vår viktigaste riskfaktor?” med ett bidrag med titeln ”Hypertoni, från primärvård till specialistvård”. Då presenterades även resultat från SPCCD av Charlotta Ljungman ”Konsekvenser för patienter med hypertoni” och Lina Holmqvist ”Svårbehandlad hypertoni och compliance”.

Konferens om Hälsokalkylatorn, Göteborg 28 maj 2015

Mikael Åberg deltog vid en konferens om Hälsokalkylatorn. Inna Feldman, hälsoekonom vid Uppsala Universitet, presenterade Hälsokalkylatorn och berättade hur den kunde användas för beräkning av undvikbar sjuklighet och undvikbara kostnader.

American Diabetes Association, Boston 5–9 juni 2015.

Hellgren MI, Curtis JM, Pomeroy J, Weil EJ, Nelson RG, Jakicic JM, Knowler WC. Physical Fitness and Diabetic Nephropathy in the Look AHEAD Clinical Trial in Type 2 Diabetes.

Margareta Hellgren, distriktsläkare, Närhälsan Hentorp vårdcentral, Skövde.
Abstrakt för muntlig presentation.

The 25th European meeting on Hypertension and Cardiovascular Protection (ESH) in Milano, 12–15 juni 2015.

Kristina Boström var inbjuden föreläsare om SPCCD vid Topical Workshop benämnd "Large registries can improve antihypertensive treatment and control in primary care". Thomas Kahan deltog i workshop benämnd "Adherence to antihypertensive treatment". Då presenterades även muntligt abstrakt av Charlotta Ljungman "The Effects of NSAID on Blood Pressure Control in Hypertensive Patients and the Relation to Gender" och av Tove Bokrantz "Thiazide Diuretics and Fracture".

Bokrantz T, Ljungman C, Kahan T, Schiöler L, Hjerpe P, Hasselström J, Wettermark B, Boström K, Manhem K. Thiazide diuretics and fracture-risk among hypertensive patients. Results from the Swedish Primary Care Cardiovascular Database (SPCCD). Abstract for oral presentation at the 25th European meeting on Hypertension and Cardiovascular Protection (ESH) in Milan, June 2015.

Ljungman C, Kahan T, Schiöler L, Hjerpe P, Hasselström J, Wettermark B, Boström K, Manhem K. The association of non-steroidal anti-inflammatory drugs NSAID to blood pressure control in hypertensive patients, and the relation to gender. Abstract for oral presentation at the 25th European meeting on Hypertension and Cardiovascular Protection (ESH) in Milan, June 2015 (ESH), Milan, June 2015.

The 19th Nordic Congress of general practice, Göteborg 16–18 juni 2015.

Vid den Nordiska kongressen i allmänmedicin deltog all personal vid FoU-centrum. Följande med anknytning till Skaraborg presenterades:

Posterpresentationer:

Nilsson J, Weidinger P, Bengtsson Boström K. Do we treat patients with atrial fibrillation to prevent stroke according to recommendations? A survey in a primary health care center in west-Sweden.

Johanna Nilsson, ST-läkare, Närhälsan Hentorp vårdcentral, Skövde. Abstrakt för posterpresentation.

Pikkemaat M, Bengtsson Boström K, Melander O. Association between Copeptin and declining glomerular filtration rate in newly diagnosed diabetes patients. The Skaraborg Diabetes Register.

Miriam Pikkemat, distriktsläkare, Husensjö vårdcentral Helsingborg. Abstrakt för posterpresentation.

Muntliga presentationer:

Andersson E, Starzmann K, Dalemo S. The extent and effect of socioeconomic factors on the distribution of resources in primary care in the region of Västra Götaland, Sweden.

Erik Andersson, distriktsläkare, Vårdcentralen Vilan Skara, Bräcke Diakoni. Abstrakt för muntlig presentation.

Talsma M, Bengtsson Boström K, Östberg AL. Facing suspected child abuse – what keeps Swedish general practitioners from reporting to child protective services?

Marijke Talsma, distriktsläkare, Närhälsan Billingen vårdcentral, Skövde. Abstrakt för muntlig presentation.

Verheijen K, Eggertsen R, Möller A, Mölstedt S, Hjerpe P, Bengtsson Boström K. Women with wrist fractures: what is their risk for osteoporosis, their co-morbidity and quality of life?

Katharina Verheijen, distriktsläkare, Vårdcentralen Vilan Skara, Bräcke Diakoni. Abstrakt för muntlig presentation.

Medverkande vid symposium:

Drivsholm T, Griffin S, Laine M, Björnsson H, Klovning A, Hellgren H. Finding individuals with diabetes: Benefits and harms. Abstrakt för symposium.

Margareta Hellgren, distriktsläkare, Närhälsan Hentorp vårdcentral, Skövde

Ordförande vid symposium

Hasselström J, Månsson J, Njølsted I, Thomsen JL, Bengtsson Boström K.

Registers from primary care – valuable assets for research? Examples from the Nordic countries. Abstrakt för symposium.

Ordförande: Kristina Boström, Närhälsan FoU primärvård FoU-centrum Skaraborg

Svenska Läkarsällskapets Medicinska riksstämma

Kristina Boström medverkade i seminarium om Primärvårdens betydelse i cancervården vid Svenska Läkaresällskapet Medicinska riksstämman den 4 december 2015.

För att ta del av publikationer, var god se bilaga.

Vara brobyggare mellan universitet, högskolor, primärvården och folktandvårdens verksamheter och dess anställda

FoU-ombud/Kontaktpersoner

Primärvård

Arbetet med nätverk för FoU-ombud har fortsatt under 2015 med en träff samt flertalet informationsutskick. Ett FoU-ombud ska fungera som en länk mellan FoU-centrum och verksamheten genom att sprida FoU-information och fånga idéer.

Tandvård

Inom Folktandvården finns FoU-ombud. Uppdraget grundar sig på befintliga kliniknätverk inom allmäntandvården med cirka 5–6 kliniker inom varje nätverk (16 nätverk sammanlagt i regionen). Varje nätverk har utsett ett FoU-ombud med en annan funktion än motsvarande i primärvården. FoU-ombuden ska sprida information om FoU inom nätverket och ha kännedom om nätverkets ”FoU-kapacitet”, det vill säga kapacitet att samla in data på klinikerna. Nätverket och FoU-ombudet kommer att ha huvudansvar för att rekrytera kliniker för datainsamling i kliniska projekt som i första hand förväntas utgå från Odontologiska institutionen vid Göteborgs universitet. FoU-ombuden träffas två gånger per år.

Undervisning

Grundutbildningen för läkare Lunds och Göteborgs universitet

I uppdraget som FoU-ledare undervisar Kristina Boström i allmänmedicin och konsultationsmetodik på läkarlinjen (termin 11) vid Lunds universitet. Undervisningen har bedrivits som case-seminarier och videokonsultationer samt examination av studenternas kursportföljer (Portfolio). Liknande undervisning med case-seminarier har bedrivits vid läkarlinjen (termin 9) och tillsammans med invärtesmedicin (termin 7) vid Göteborgs universitet. Kristina Boström deltar i utformandet av seminarier inom ämnesområdena vid båda lärosätena.

Forskarutbildning

Förutom att flera medarbetare är handledare i enskilda doktorandprojekt (s. 19, doktorandprogram) har Kristina Boström sedan 2010 varit koordinator för Göteborgs universitet vid Nationella Forskarskolan i allmänmedicin (ett samarbete mellan Göteborgs, Umeå och Linköpings universitet finansierat av Vetenskapsrådet). Arbetet innebär planering av kursen och även egen undervisning (om publicering i tidskrifter, evidensbaserad medicin och systematiska litteraturstudier samt ordförandeskap vid webbseminarier).

Uppdragsutbildning

Uppdragsutbildningen Forsknings- och utbildningsmetodik inklusive självständigt arbete, 30 hp (OU292T) avslutades under våren 2015. Det var sex deltagare på kursen. Kursen ges som uppdragsutbildning vid Sahlgrenska akademien vid Göteborgs universitet.

Deltagande i betygsnämnder PV och TV

Kristina Boström var ledamot i betygsnämnd den 27 mars 2015 för *Tijn Hendriks*, doktorand vid enheten för allmänmedicin, Umeå universitet. Avhandling med titeln

-”Catch atrial fibrillation, prevent stroke. Detection of atrial fibrillation and other arrhythmias with short intermittent ECG”.

Kristina Boström var ordförande i betygsnämnd 8 maj 2015 för *Jessica Skoog*, doktorand vid institutionen för kliniska vetenskaper, avdelningen för allmänmedicin, Lunds universitet. Avhandling med titeln ”Analysis of factors of importance for drug use”.

Kristina Boström var ledamot i betygsnämnd den 25 september 2015 för *Åsa Chaikiat*, doktorand vid institutionen för kliniska vetenskaper, avdelningen för allmänmedicin, Lunds universitet. Avhandling med titeln:” Diabetes: sociodemographic predictors, comorbidity and causes of death”.

Anna-Lena Östberg var ordförande i betygsnämnd 23 oktober 2015 för *Cecilia Zeigler*, doktorand vid avdelningen för pedodonti, institutionen för odontologi, Karolinska institutet. Avhandlingens titel ”Association between obesity, periodontal inflammation, subgingival microflora and salivary flow rate”.

Anna-Lena Östberg var ledamot i betygsnämnd den 6 november 2015 för *Gunilla Pousette Lindgren*, avdelningen för pedodonti, institutionen för odontologi, Karolinska institutet. Avhandlingens titel: Early restorative rehabilitation of children and adolescents with Amelogenesis Imperfecta”.

Halvtidsseminarier

Miriam Pikkemaat, halvtidsseminarium 5 oktober 2015.

Ann-Catrin Andrée Kramer, halvtidsseminarium 17 november 2015.

Ekonomi

Vår ekonomi har varit i balans under året.

Framtidsplaner

Övergripande

FoU-centrums verksamhet ska vara konkurrensneutral och information om FoU-centrum kommer att erbjudas alla verksamheter inom primärvårdsområde 8 och 9 samt Folktandvården område Öster. Arbetet med en kommunikationsstrategi för FoU-verksamheten fortsätter med ytterligare utbyggnad av nätverket för FoU-ombud inom rehabiliteringsområdet. Samarbetet med Folktandvården och övriga FoU-centra i regionen fortsätter. Samverkan lokalt, regionalt och nationellt fortgår.

Representanter från FoU-centrum planerar deltagande vid följande evenemang under 2016:

Regionala APT för FoU primärvård.

Verksamhetsträff för FoU primärvård.

Nätverksträff för FoU-primärvård.

Allmänläkardagar, Göteborg 27–29 januari.

Nationell FoU-konferens för primärvård, Karlstad 21–22 april.

Svensk förening för diabetologi 7–8 maj i Örebro.

FoU-stafetten kommer till Skövde 12 maj. Avslutning med projektredovisning och examination.

Symposium: Human Capital and Health Behaviour, HEK, Göteborg, 19-20 maj.

International Association for Dental Research (IADR) General Session and Exhibition 22–25 juni i Seoul.

Society for Academic Primary Care (SAPC), Dublin 6–8 juli.

European Association for the Study of Diabetes (EASD) Annual Meeting 14–18 september i Stockholm.

Utbildningar

Kurs i Grundläggande forskningsmetodik

Kursen kommer under 2016 att genomföras med kursupptakt 3–4 februari med 10 deltagare.

Handledarträff inför kursen 2016 kommer att hållas den 19 januari. Dessutom planeras för att regelbundet bjuda in vetenskapligt meriterade handledare till handledarträff på FoU-centrum, där handledarfrågor diskuteras.

Kurssamverkan med Skaraborgs sjukhus (ST-läkare)

Inför 2016 års kurs har en gemensam intagning för ST-läkare i primärvården och SkaS skett. Inga deltagare från SkaS kommer dock att gå kursen 2016.

Seminarier

Under året planeras sex stycken seminarier. Seminarierna är öppna för all personal i primärvården och tandvården samt för FoU-centrums samarbetspartners. Seminarierna ger deltagarna möjlighet att diskutera eventuella egna idéer med våra handledare vid FoU-centrum.

Under 2016 planerar vi för att kunna utveckla spridningen av seminarierna genom t.ex. webbsändningar.

Planerade disputationer och halvtidsseminarier 2016

Det finns inga planerade disputationer eller halvtidskontroller.

Publikationer

Rapporter och projektredovisningar

2015:15 Hur handlägger vi våra patienter med fibromyalgi? En kartläggning vid Närhälsan Karlsborg vårdcentral

Författare: Lidia Volkov, ST-läkare, Närhälsan Karlsborg vårdcentral

2015:14 Hur fullständig är registreringen av patienter med diabetes i det Nationella diabetesregistret? En journalstudie vid Närhälsan Tidaholm vårdcentral

Författare: Alex Aguirre Robles, ST-läkare, Närhälsan Tidaholm vårdcentral

2015:13 Screening för diabetes mellitus typ 2 i en syriansk invandrarbefolkning

Författare: Klas Fellbrant, ST-läkare, Närhälsan Södra Ryd vårdcentral

2015:12 Kariessanering av förskolebarn under narkos - hur kunde det gå så långt?

Författare: Lisa Jagers, ST-tandläkare pedodonti, Specialistkliniken för pedodonti Skövde/Göteborg

2015:11 Kartläggning av antikoagulantibehandling vid förmaksflimmer på Närhälsan Hentorps vårdcentral

Författare: Johanna Nilsson, ST-läkare, Närhälsan Hentorp vårdcentral

2015:10 Vad kännetecknar sjukskrivna patienter som remitteras till arbetsterapeut? En studie av läkarjournaler

Författare: Heléne Persson, arbetsterapeut, Närhälsan Falköping rehabmottagning

2015:9 Uppfylls målen för hypertoni behandling? En retrospektiv journalstudie på Vårdcentralen Centrum i Skövde

Författare: Ebba Darlington, ST-läkare, Hudkliniken Skaraborgs Sjukhus Skövde

2015:8 Aj! Mitt finger har fastnat. En litteraturstudie av arbetsterapeutisk behandling av trigger finger

Författare: Sylvia Öhman, arbetsterapeut, Närhälsan Tidaholm rehabmottagning

2015:7 Har patienter med långvarig ländryggssmärta någon nytta av specifik stabilitetsträning? En systematisk litteraturstudie

Författare: Göran Larsson, sjukgymnast, Närhälsan Skara rehabmottaning

2015:6 Arbetsterapeuters användning av metoden Motiverande samtal - en enkätstudie

Författare: Birgitta Dahl-Johansson, arbetsterapeut, Närhälsan Skara rehabmottagning

2015:5 Operation - men vad händer sedan? En systematisk litteraturstudie av arbetsterapeutisk insats efter kirurgisk behandling av karpaltunnelsyndrom.

Författare: Carina Stenberg, arbetsterapeut, Närhälsan Karlsborg rehabmottagning

2015:4 Arbetsterapeutisk körkortsbedömning av patienter med mild demens. En systematisk litteraturgranskning.

Författare: Monica Wallenius, arbetsterapeut, Närhälsan Töreboda rehabmottagning

2015:3 Förskrivning av läkemedel till äldre vid Närhälsan Norrmalm vårdcentral - En kartläggning med avseende på förekomst av polyfarmaci och läkemedelsinteraktioner
Författare: Gerda Carlerös ST-läkare, Närhälsan Backa vårdcentral

2015:2 Akut inflammerad gallblåsa - Jämförelse mellan ultraljudsfynd och värdering vid kirurgiskt ingrepp
Författare: Spyridoula Diot ST-läkare, Bild- och funktionsmedicin, Skaraborgs Sjukhus Skövde

2015:1 Förskrivning av luftvägsantibiotika på Närhälsan Norrmalm vårdcentral - En retrospektiv journalstudie avseende förskrivningsmönster i relation till aktuella behandlingsrekommendationer
Författare: Mattias Davidsson ST-läkare, Närhälsan Norrmalm vårdcentral

Publicerade vetenskapliga artiklar

Listan har hämtas från den databas som VGR använder för forsknings- utvecklings- och kvalitetssäkringsprojekt, FoU i VGR. Data visar det som finns registrerat och uppdaterat i skrivandets stund. Sökning i databasen görs utifrån den arbetsplats projektledaren uppgett i ett s.k. arbetsplatsträd, som är anpassat efter VGR:s organisation. Nästa steg är att utforma ett arbetsplatsträd för de privata vårdverksamheter som har vårdavtal med VGR. För närvarande är det inte möjligt att söka efter projektledare inom de privata vårdverksamheterna.

www.vgregion.se/fouivgr

Talsma M, Bengtsson Boström K, Östberg AL. Facing suspected child abuse - what keeps Swedish general practitioners from reporting to child protective services? *Scand J Prim Health Care* 2015 Feb 13:1-6.

Pettersson A, Boström KB, Gustavsson P, Ekselius L. Which instruments to support diagnosis of depression have sufficient accuracy? A systematic review. *Nord J Psychiatry* 2015 Mar 3:1-12.

Leong D, Teo K, Rangarajan S, Lopez-Jaramillo P, Avezum A, Orlandini A et al. Prognostic value of grip strength: findings from the Prospective Urban Rural Epidemiology (PURE) study. *Lancet (London, England)* 2015;386(9990):266-73.

Pikkemaat M, Melander O, Bengtsson Boström K. Association between copeptin and declining glomerular filtration rate in people with newly diagnosed diabetes. The Skaraborg Diabetes Register. *J Diabetes Complicat.* 2015 Jul 9.

Lennartsson F, Wennergren G, Nordin P. Reliable Assessors of Infant Cranial Asymmetry in Child Health Care. *Open Nursing Journal* 2015:9.

Bokrantz T, Ljungman C, Kahan T, Schioler L, Hjerpe P, Hasselstrom J et al. 7B.10: Thiazide diuretics and fracture-risk among hypertensive patients. Results from the Swedish primary care cardiovascular database (SPCCD). *J Hypertens.* 2015 Jun;33 Suppl 1:e94-5.

Starzmann K, Hjerpe P, Dalemo S, Ohlsson H, Björkelund C, Bengtsson Boström K et al. Diagnoses have the greatest impact on variation in sick-leave certification rate among primary-care patients in Sweden: A multilevel analysis including patient, physician and primary health-care centre levels. *Scand J Public Health* 2015 Nov;43(7):704-12.

Hellgren M, Daka B, Larsson C. HbA1c räcker inte vid screening för störd glukosmetabolism - Även glukosbelastning behövs, visar svensk prospektiv epidemiologisk studie. *Lakartidningen* 2015:112.

Daka B, Olausson J, Larsson CA, Hellgren MI, Råstam L, Jansson PA et al. Circulating concentrations of endothelin-1 predict coronary heart disease in women but not in men: a longitudinal observational study in the Vara-Skövde Cohort. *BMC Cardiovasc Disord* 2015;15(1):146.

Hellgren MI, Larsson CA, Daka B, Petzold M, Jansson PA, Lindblad U et al. C-Reactive Protein Concentrations and Level of Physical Activity in Men and Women With Normal and Impaired Glucose Tolerance. A Cross-Sectional Population-Based Study in Sweden. *J Phys Act Health* 2015 Dec 21.

Johansson G, Östberg AL. Oral health-related quality of life in Swedish young adults. *Int J Qual Stud Health Well-being* 2015;10:27125.

André Kramer A, Hakeberg M, Petzold M, Östberg A. Demographic factors and dental health of Swedish children and adolescents. *Acta Odontologica Scandinavica* 2015:73.

